

ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Скорнякова Юлія Борисівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Запорізького національного університету*

Мороз Вячеслав Сергійович

*студент магістратури
Запорізького національного університету*

Забезпеченість виробничими запасами є обов'язковою умовою організації та здійснення підприємством господарської діяльності, а ефективність використання виробничих запасів є принциповою передумовою стабільного отримання прибутку та сталого розвитку. Управління виробничими запасами є важливою складовою системи управління діяльністю підприємства, метою якого варто визнати оптимізацію рівня виробничих запасів та досягнення максимально можливого рівня ефективності їх використання. Важливим інструментом управління як в цілому, так і управління виробничими запасами варто визнати економічний аналіз, адже саме на підставі аналітичних процедур можуть бути обґрунтовані дієві управлінські рішення, спрямовані на забезпечення ефективності роботи та конкурентоспроможності підприємства.

Системність в організації аналітичних процедур, що є безперечною передумовою досягнення їх високої якості, вимагає впорядкування та відповідно визначення основних напрямів аналізу. Не є виключенням і аналіз виробничих запасів, що й обґрунтовує актуальність організаційного питання визначення основних напрямів (етапів) аналізу виробничих запасів.

Питання організації аналізу виробничих запасів, у тому числі щодо визначення його основних складових (етапів, напрямів), активно досліджується в науковій літературі. Так, у науковій статті Беляєвої Л. А. та Кучма Л. О. стверджується, що «більшість науковців вважають, що аналіз виробничих запасів будь-якого суб'єкта господарювання має здійснюватися в розрізі таких трьох ключових напрямів, як аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами, аналіз використання виробничих запасів та аналіз впливу матеріальних ресурсів на виробничі результати підприємства» [1, с. 862–863]. Прикладом визначення зазначених трьох основних напрямів може слугувати підхід до вирішення зазначеного питання

Липчанської (Іванчук) О. В. та Триньки Л. Я. у навчально-методичному посібнику з економічного аналізу [2, с. 413].

В той же час в науковій літературі присутні й інші погляди на визначення основних напрямів (етапів) аналізу виробничих запасів. Так, наукове дослідження Кузьмінської О. Е. містить такі напрями аналізу виробничих запасів як «вивчення забезпеченості підприємства виробничими запасами, загальний аналіз обсягу і структури виробничих запасів підприємства, оцінка ефективності використання виробничих запасів і аналіз матеріаломісткості продукції» [3, с. 177]. Підхід до організації аналізу виробничих запасів, представлений Томчук О. Ф. і Рабоконь Ю. С. щодо визначення основних етапів такого аналізу помітно відрізняється, адже науковці пропонують таку його послідовність:

- аналіз динаміки та структури виробничих запасів;
- аналіз виконання договірних зобов'язань;
- аналіз забезпеченості виробничими запасами;
- аналіз ефективності використання виробничих запасів;
- виявлення резервів збільшення обсягів виробництва за рахунок підвищення ефективності використання виробничих запасів [3, с. 80].

Цікавий підхід щодо організації аналізу виробничих запасів пропонується Титенко Л. В., яка визначає як напрямки аналізу виробничих запасів – стратегічний, тактичний та оперативний. Відповідно «стратегічний аналіз має бути спрямований на діагностику стану виробничих запасів з точки зору досягнення підприємством конкурентних переваг в управлінні виробничими запасами, тобто позиціонування підприємства на площині конкурентних переваг завдяки ефективному використанню виробничих ресурсів. Тактичний аналіз виробничих запасів – на встановлення критеріїв ефективності виробничих запасів, які мають бути досягнуті в процесі управління виробничими запасами. Оперативний аналіз полягає у поточному відстеженні стану виробничих запасів підприємства» [5, с. 299].

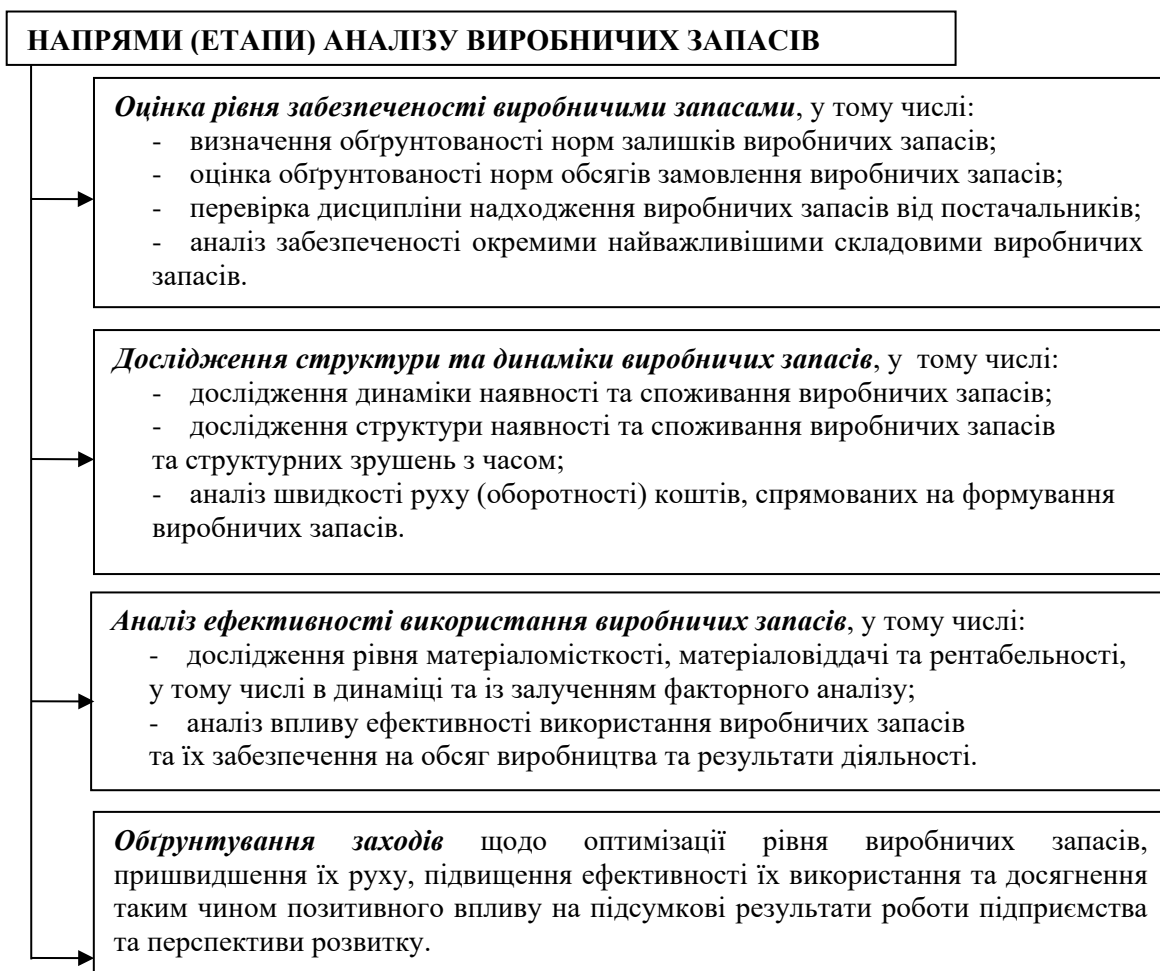
Дещо інший підхід пропонується у дослідженні Марини А. С. і Феськіної З. Ю., які обґрунтовують, що аналіз виробничих запасів підприємства «зводиться до таких дій:

- оцінка рівня ефективності використання виробничих запасів;
- моделювання взаємозв'язків між обсягами випуску продукції та матеріаломісткістю, матеріаловіддачею, іншими факторними показниками;
- оцінка руху та структури споживання виробничих запасів за певний період в динаміці;
- виявлення внутрішньовиробничих резервів економії виробничих запасів та оцінка їхнього впливу на обсяг діяльності;

– оцінка можливих варіантів мобілізації виявлених резервів підвищення ефективності використання виробничих запасів» [6, с. 195].

Підсумовуючи розглянуті підходи до організації аналізу виробничих запасів шляхом визначення його основних етапів варто зазначити, що ключовими термінами такої організації варто визнати забезпеченість, швидкість руху, ефективність використання та позитивний вплив на результати роботи та конкурентоспроможність підприємства. Окремо варто зазначити, що аналіз не має обмежуватися оцінкою наявної ситуації, адже за підсумками аналітичних процедур мають бути обґрунтовані конкретні заходи щодо оптимізації рівня виробничих запасів, пришвидшення їх руху, підвищення ефективності їх використання та досягнення таким чином позитивного впливу на підсумкові результати роботи підприємства та перспективи його розвитку.

Уточнений в межах проведеного дослідження перелік основних напрямів (етапів) аналізу виробничих запасів із деталізацією складових окремих етапів представлено на рисунку 1.

Рис. 1. Напрямки (етапи) аналізу виробничих запасів

Джерело: систематизовано авторами

Чітке та системне визначення основних напрямів (етапів) аналізу виробничих запасів варто визнати певним підґрунтям для підвищення рівня організації аналітичних процедур і вдосконалення методики аналізу виробничих запасів. Це в свою чергу сприятиме реалізації на кожному окремому підприємстві політики якісного управління виробничими запасами з метою оптимізації їх рівня, пришвидшення руху та підвищення ефективності використання виробничих запасів як обов'язкових елементів забезпечення стабільної прибуткової роботи та розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Беляєва Л. А., Кучма Л. О. Вплив оцінки використання виробничих запасів на підприємстві для ухвалення ефективних управлінських рішень. *Економіка і суспільності*. 2018. № 18. С. 862–868.
2. Липчанська (Іванчук) О. В., Тринька Л. Я. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. Київ : Алерта, 2013. 568 с.
3. Кузьмінська О. Е. Напрями аналізу виробничих запасів підприємств. *Вчені записки ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»*. 2014. № 6. С. 174–180.
4. Томчук О. Ф., Рабоконь Ю. С. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві. *Фінанси, облік, банки*. 2019. № 1 (24). С. 76–86.
5. Титенко Л. В. Загальнотеоретичні підходи до методики аналізу виробничих запасів на підприємствах фармацевтичної промисловості. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 9. Частина 3. С. 297–300.
6. Марина А. С., Феськіна З. Ю. Підвищення ефективності використання виробничих запасів автодорожнього підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. № 6 (68). С. 193–198.